

Инсаниятны къысматын алышдыргъан ваъза

Миляди рузнама булан 632-нчи йыл, 14-нчю март, гъижраны 10-нчю йылында, зуль-гъижжа айны 9-зу. Шо тарх инсаниятны тарихине адамны ихтиярларын билдиривню манифестини гюню гысапда гирген. Мугъаммат Пайхаммар ﷺ, адамланы лап яхшысы ва яратылгъан жанлы затланы лап яхшысы гысапда, оьзюню савболлашыв ваъзасын Арапа тавну аякълыгъында охугъан.

Гъажу-Мурат Ражабов

Оьзюнде Адам ﷺ ва Гъава бир-бири булан къаршылашгъан Арапа тав, Аллагъны ﷻ буйругъу булан ондан къувангъанда, шо улду ваъза охулгъан ер гысаплангъан. Шо Расулуллагъны ﷺ ахырынчы гъажы болгъан. Ону сёйлевю Къыямат гюнге ерли Ер юзюнде бары да заманларда яшажакъ бары да адамлагъа бакъдырылгъан. Шо ваъза динине, тюзюне, миллетине, класс-социал гъалына къарамайлы бары да халкълагъа багъышлангъан. Башлап ол Яратгъаныбызны макътагъан, Аллагъны бирлигине шагъадат этген ва адамны ихтиярларын ва аслу эркинликлерин якълаву конвенциясын хас кюйде билдирген деме ярай.

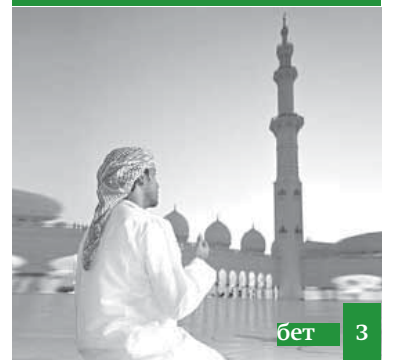
Расулуллагъ ﷺ: «Тюзю, сизин яшавугъуз, мал-матагъыгъыз, намусугъуз шо гюн, шо ай шо шагъарда нечик къадагъа этиле буса, сизин учун шолай тийилмесликде бола», – деп айтгъан. Шо сёзлер булан ол гъар адам учун айрылма болмайгъан ихтиярланы ва эркинликлени токъташдыргъан ва бары да адамланы оьзгелени ихтиярларына тохунмакъны ва башгъаланы къыйыкъсыгъмакъны гери урма борчлу этген. Олай да булай айтгъан: «Арапны арап тюзюлдерден оьрде болма ихтияры ёкъ; акъ тюзлю адамны къаралардан артыкълыгъы ёкъ, олай да къара адамны да акълардан артыклыгъы ёкъ. Сизин артыкълыгъыз янгыз намуслу ва рагъмулу ишлеригиз булан белгилене». Ислам

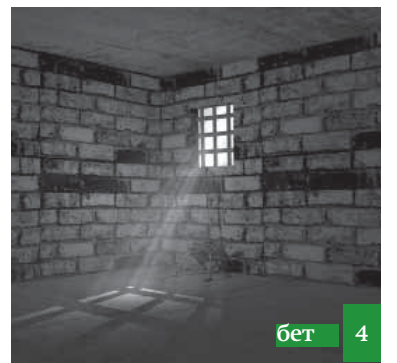
дин ачгъан йимик инсанланы бары да къатлавларына бакъгъан тенг ихтиярлыкъ ва пайдаларын якълав шо заман дагъы бир ерде де болмагъан. Аллагъу таала Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ яратып, инсаниятгъа шолай яхшылыкъ этген. Шо ваъзагъа ерли де ол савлай оьмюрюню ичинде оьз низамы ва ишлери булан адамланы якълауда оьзюне белгиленген борчланы гёрсетген. «Кимге не буса да бир зат инанылгъан буса, шо инамлыкъны кютсюн»,

– деп, Мугъаммат Пайхаммар ﷺ чакъырыв этген. Инамлыкъны гертилемек буса – шо герти адамланы, Аллагъны ﷻ алдындагъы жаваплыгъын гыс этегенлени сан яны. «Жагъилияны (Ислам динге ерли вакътидеги авамлыкъ) гери урмагъанмы дагъы?» – деп Мугъаммат Пайхаммар ﷺ жыйылгъанлагъа сорагъан. Шону булан ол адамланы авамлыкъгъа къайтмакъдан сакъ болма чакъыргъан. «Ислам динден алда къанлыдан оьч алывлар гери урулгъан».

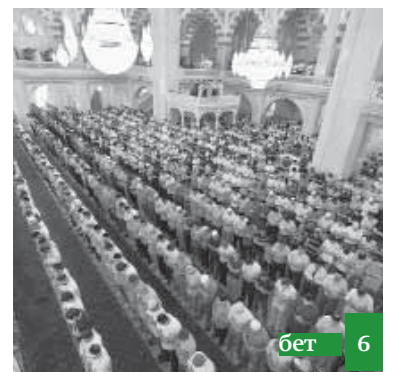
Номерде:

Сапар айны ахырынчы арбагюню

Бусурманны зинданы

Яратгъаныбызгъа ювукъ болув

Иблисни алты ёлу

Бизин гъарибиз иблисни кисдирилверине, оьзюне тынглавларына тарыйыбыз, гери урулагъан затлагъа къарама яда этме сюебиз. Иблис яшыртгъынлай бусурман адамны ягъына гелип, Аллагъны яда Расулуллагъны ﷺ пурманына къаршы чыгъагъан затланы этме уйрете, гъар тюрлю къайдалар булан, Яратгъаныбызгъа сужда къылывдан йыракъ этме къасткъыла. Шо гъакъда гъадислерде айтылагъаны йимик, Аллагъны атын эсгергенде, иблис тайып гете. Инсанда нечакъы кемчилик бар буса, иблис шончакъы ону ичине гирме бола, инсан ругъ якъдан нечакъы тазаланса, шайтан огъар бакъгъан якъда

шончакъы осал бола. Буса да иблис умутун тас этмей, инсанни ичинде жаны бар тура, огъар гылла этме къасткъыла. Биз иблисни кисдирилверинден оьзюбюзюню къоркъунчусуз гысап этме болмайбыз, ва шогъар гёре о бизин ичибизге гиреген ёлланы бир нече ёлларын сама билме герекбиз. Шоланы аслу алты ёлун эсгерейик.

Гъажимурат Омаргъажиев

1. Ишлерден айырыв.

Биз къайсы буса да бир яхшы иш этме токъташабыз, иблис буса, бизин шондан тергевюбюзюню тайдыра.

Мисал учун, танг намазны азаны эшитиле, намаз къылма герек. «Ёкъ, мен бек талгъанман, бироз юхлайым. Аллагъ гюнагъланы гече». Яхшы ишлени этивню бузув башлана. Шайтанны тергевюн «Аузубиллягъи минашшайтанни рражим» гъакъ герти истиазны охув ва шу сёзлер булангъы напсыгъа чакъырыв этив: «Мен яхшы ишлеге гъажатлыман; мен шоланы этмесем, Аллагъны не булан къаршыларман? Мени булан Аллагъ нечик рази болур?» Шо иблисни кисдирилверин къабул этеген напсыны жавабы. Ишлеригизде герекли болагъан напсыгъы булан шайтанны таъсирине жавап бересиз.

2. Артгъа салыв.

Дагъыстанлы охувчуну уьстюнлюю

Къуръан охувдан ва ону гьенгюнден билегенлени VIII-нчи халкъара конкурсунда Билал Абдулхаликов дейген 12-йыллык дагъыстанлы охувчу яш уьстюнлюкню къазана. Къазан шагьарда оьтгерилген абурлу бу жыйында биринчи ерни алмакъ бек къыйын иш ва бизин якълы улан етишген натижагъа сююм-мейли болмайсан.

Ярышларда Къуръанны гьенгюнден билегенлер ва арыв охуп болагъанлар ортакъчылыкъ эте, оланы чагъы 11-ден 74 йыл болгунча болгъан. Конкурсно ахырына Россиядан, Къазахстандан, Къыргъыстандан, Украинадан, Азербайжандан, Узбекистандан ва Тажикистандан гелген 21 ортакъчы чыгъа. Шола-ны арасында Къуръанны гьенгюнден билеген охувчу уьчев де бола. Шолар – 11 йыллыкъ Агъмат Шарипов, 12 йыллыкъ Эмомрабони Рашидов ва Билал Абдулхаликов.

Натижда Билал Абдулхаликов «Къуръанны сыйлы текстин гьенгюнден билив» деген конкурсда биринчи ерни ала. Экинчи ерге Тажикистандан гелген Мугъмади Магъмадиев чыгъа, Къуръанны гьенгюнден уьйренмеге кьемек этеген Центрда охугъан Ильдар Сабитов (Татарстан) уьчюнчю бола.

Къуръан охумагъа Билал 7 йылдан башлай, 11 йыллыкъ чагъына буса, ол сыйлы Китапны гьенгюнден биле. Ол Хасавюрт району Янгы Костек юртну мадрасасында охугъан. Булай ярышларда ортакъчылыкъ этегени Билал экинчи гезик ва эки де керен ол уьстюнлюкню къазана. Мундан алда ол бу йылны май айында Хасавюртда оьтгерилген жагъил алимлени бююнроссия конкурсуну «хифз» деген бьлюгюнде биринчи ерни алгъан болгъан.

«Сыйлы Къуръанну тюз охув» деген бьлюкде биринчи ерни Азербайжандан гелген Санан Кулиев ала, тажикистанлы Алишер Разинов – экинчи ва Зиьротшо Довудов (Татарстан) уьчюнчю бола.

«Мунда утгъанлар да, утдургъанлар да болмай, – дей конкурсда ортакъчылыкъ этгенлеге жюрини председатели, ислам илмуланы Кувейт жамиятны директорларыны башчысы, шайх Хамад Ас-Синан. – Сиз барыгъыз да утгъансыз: уьстюнлюгюгюзню маънасы – Яратгъаныбыз Къуръан каламны адамлагъа етишдириде сизин сайлагъаны. Аллагъ буюрса, гъаригиз эки де дюньяда шабагъатланарсыз!» Конкурсну бары да ортакъчылары дипломлар ва багъалы прирлар булан савгъатлана.

Музыка алатлар да гьалал болмагъа герек

Ноябрь айны ахырларында Дагъыстан бусурманланы ругъани идарасында муфти Агъмат гъажи Абдулаевни сиптечилиги булан алимлер булангъы ёлугъувгъа нашитлер йырлайгъанлар, мавлетлер охуйгъанлар чакъырылгъан болгъан.

Жыйында алда да гьетерилген масъалагъа байлавлу сьз юрюлду. Демек, бир-нече йыл алда ругъани идараны канонический бьлюгю чыгъаргъан фатвагъа гьере, динге багъышлангъан шиъруланы, нашитлени ва мавлетлени музыка алатлар булан йырламакъ гери урулгъан болгъан. Эни шо фатва яшавгъа нечик чыгъарылгъанны гъакъында билмек учун, жыйын оьтгерилген болгъан.

Дагъыстанны муфтиси нашитлер йырлайгъанланы янгыз шариат къабул этеген музыка алатланы къолламагъа ва фонограмманы гери урмагъа чакъырды. «Нашитлер ва мавлетлер Ислам даъватны бир къайдасы ва шо саялы оланы къоллауда шариатны къанунлары сакъланмагъа герек. Оланы маънасы йимик, тыш яны да Ислам динни дасундан чыкъмагъа ярамай», – деди муфти Агъмат гъажи.

«Нашитлер ва мавлетлер дин йыйлыгъа себеп болмакъ учун, тынглавчулагъа болгъан чакъы бек таъсир этмек учун, олар юрек тебип йырланмагъа тарыкъ, йыравлар нени гъакъында йырлайгъанны яхшы кюйде англамагъа гереклер», – деп, ол къошду.

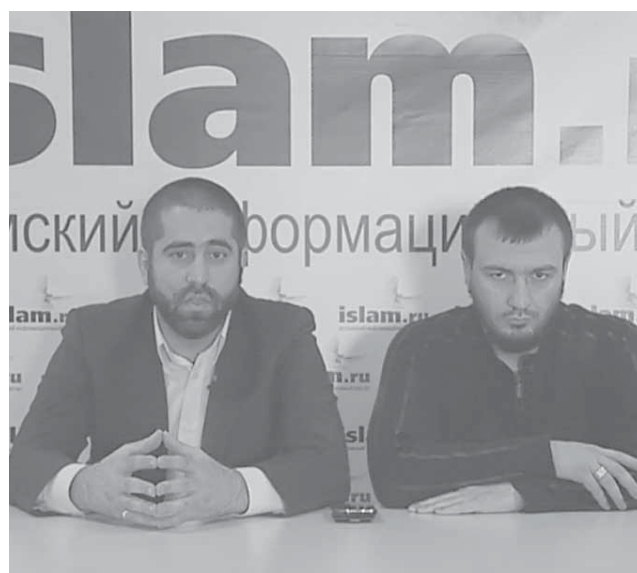
Жыйындагъы алимлер билдиргени йимик, дюньядагъы кьбюсю алимлер дин булан байлавлу йыравланы музыка алатлар булан йырлайгъанны танкъыт эте.

Магъачкъала шагъарны баш жума межитини имамы Мугъамматрасул гъажи Саадиев нашит йырлайгъанлагъа шиъру охуйгъанда янгыз арыв ва етдириккли тавуш къолламакъны таклиф этди. «Лап яхшы музыка алат – таза ва арыв сес. Нашитлеге тынглайгъан адамлар оькюреген музыкадан тыюл, арыв тавушдан леззет ала», – деди ол.

Ондан къайры, Магъамматрасул гъажи арап тилде йырланагъан нашитлеге айрыча агъамият бермеге чакъырды. Неге десе, о тилдеги гъар авазны, ургъуну уллу маънасы бар ва шоланы айтывдагъа текаран янгылыш туюкъарадан маънаны алышдырмагъа бола.

Жыйында ортакъчылыкъ этген нашит йыравлар алимлени пикрису булан толу рази экенин айтды ва энниден тутуп берилген таклифлеге гьере юрюжекге сьз берди.

Магъачкъалада митинг оьтгергенлер журналистлер булан ёлукъду

25-нчи ноябрьде Магъачкъала шагъарда болгъан митингни сиптечилери артдагъы гюнлерде «Ислам.ру» деген интернет сайтда журналистлер булан ёлугъув оьтгерген болгъан. Адвокат Зиявдин Увайсов ва Къа-йгент юртну имамы Камил Солтанагъматов сиптечилени атындан сьйледди.

Ёлугъувда оьтген митингни масъалалары гьетерилди. Айтылгъан сьзлеге гьере, митинглер оьтгермекге бусурманлар лайыкылы янашмай. Буса да, гъалиги гъал ва оьзге къайдаланы къоллап болмайгъанлыкъ,

тувудунгъан масъаланы нечик де гъакимиятгъа етишдирмекни бувара. Шо саялы, республикада адам оьлтюрювлени ва оланы ёкъ болувун, кимбилди этивюн токътатмакъ мурат булан, сиптечилер гъакълашгъан сонг, орамгъа чыгъып, жыйылмагъа герек деген пикругъа геле.

Митинг оьтгергенлеге ерли газетде язылгъан бир макъаланы гъакъында баянлыкъ бермекни тилей. Шонда язылгъан кюйде, Магъаммат Магъамматов дейген бир депутат митингдегилер Дагъыстанны ругъани идарасына да къаршы чыгъа болгъан деген. Амма Зиявдин Увайсов ташдырып айтгъан кюйде, шоллай десе герти болмас. Митингте жыйылгъанланы талабы янгыз оьрде эгерилген масъаланы гъакимиятгъа етишдирмек болгъан. Гележекде булай митинглер дагъы оьтгерилежекми деген соравгъа, редакцияны къонакълары гъар гезикде шо масъалагъа айрыча къаралажакъ деди.

Митингден сонг болгъан Дагъыстан алимлени Советини жыйыны, башында муфти де булан, жамиятда паракатлыкъ болсун учун, разислик билдирегенлени талапларын яшавгъа чыгъармагъа гъакимиятны чакъырды. Алимлер ёрайгъан кюйде, гъакъыллы, намуслу ва законну сакълав ёлда ишге гиришсе, регионда паракатлыкъ ва гелишлик болажакъгъа умут бар. Совет къабул этген чакъырывда булай айттыла: «Ихтиярланы якълайгъан къурумларда ишлейген бир-бир къуллукъчуланы рагъмусуз янашыву республикада яшайгъан кьбюсю халкъны гъалиги умуми сиясат низамгъа къаршы этдире ва гъалны оьрчюкдюрге бола». Шону булан бирче, алимлер орамлагъа жыйылагъанлагъа сабурлукъ этмеге ва бары да ишлеринде Яратгъан Есибизге тавакал этмеге чакъыра.

ЮНЕСКО-да Палестинаны байрагъы гьетерилежек

ЮНЕСКО деген халкъара къурум оьзге пачалыкъланы байракъларыны арасында Палестинанын де ерлешдирмеге токъташгъан. Бу агъвалатда Палестинаны автоном администрациясыны башчысы Магъмут Аббас да ортакъчылыкъ этежек, деп билдириле. 31-нчи октябрьде ЮНЕСКО-ну генеральный жыйыны Палестинаны бу къурумну сыдраларына къошмагъа деп тавуш берив оьтгере. Натижада 107 пачалыкъ къурумгъа янгы ортакъчыны къошмакъ деп тавуш бере. 14-ев къаршы чыгъа, 52-ев тавуш бермей. Бу къарарны кьсплер харс урув булан къаршылай.

Палестинаны ЮНЕСКО-ну ортакъчыларына къабул этгени саялы, США бу халкъара къурумгъа дагъы взнослар телемежек деп билдире. Америкалыланы арты булан шоллай этмеге Канада ва Израиль пачалыкълар да токъташа.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынгъан

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Редактор Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Индекс 51325 При перепечатке ссылка обязательна.</p>	<p>Тираж 3.300 экз. Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева 2. Тел.: (8722) 61-00-64.</p>
<p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Асхабали МУРЗАЕВ</p>	<p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p>	<p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.</p>	<p>По вопросам подписки и доставки обращаться по телефону: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.</p>
<p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Менеджер Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ Абдусабир АХМЕДОВ</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>E-mail: assalamweb@gmail.com; www.assalam.ru</p>

Инсаниятны кысыматын алышдыргъан ваъза

1 « Мугьаммат ﷺ пайхамарлыкъ борчлар берилгинче алда арапланы арасында адамланы гьеч ихтиярсыз ольтюрюв генглешген болгъан. Бир-биринден оьч алмакъ учун, башгъа къавумдан къаршы гелген адамны ольтюре болгъанлар. Шолай оьч алыгну гери урагъаныны гьакъында да Мугьаммат Пайхаммарны ﷺ савболлашыв ваъзасында айтылгъан. «Жагъилияны заманында генглешген асламчылыкъ гери урула, ва инг алдын мен Аббас ибн Абд аль-Муталибге борчулану оьгар процент телевден толу кюйде азат этемен!» – деген Пайхаммар ﷺ. Мугьаммат Пайхаммарны ﷺ васиятны шу пункту ислам универсал экономика моделни барлыгъын гьрсете. Шо жамият учун азатлыкъ, ссуда капиталны алгъа юрювюню бек оьткюр къайдасындан, яни, процент гьисапда къайтарыш этивюнден арчылыгъ гьисаплана. Ислам дин асламчылыкъны – башгъаланы загъматыны, оланы кьтюр болувуну гьисабына бай болувун гери ургъан. Гьалиги банк система процентни ёругунда хайыр гелтиреген ссудалы капиталы толу кюйде кюрчулене деме ярай. Шо гьар гьере биз бугюн оьзлерден савлай улкелер зарал гьереген гьар тюрлю экономика кризислеге тарыйбыз. Шо да къалгъан бары да адамла гьа зарал гелтирип, айры-айры тайпаланы маяларын артдырмакъ учун этиле. «Аллагъ ﷻ сизге къатынланы инангъан, оьгар бакъгъан якъдагъы оьзюгюзню борчларыгъыны къатты кюйде кютюгюз. Сиз оланы таман болагъан даражада аш-сув, опуракъ булан тагъмин этигиз». Шу пункт Ислам дин къатынла гьа берген эркинликни ташдыра. Шо вакътини ичинде савлай инсаният учун къатынланы негер буса да бир затгъа ихтияр бар деген англану маънасы болмагъан. Гьалиги оьсген жамият янгыз 1993-нчю йыл къатынлар учунгъу бары да ихтиярланы ахырынчылай токьташдыра.

Адамны ихтиярларына багъышанып Вена шагъарда оьтгерилген Бютюндюнья конференция оьзюню иш гьорювчю Декларациясында ва Программасында «адамны, къатынланы ва яшланы ихтиярлары инсанни бютюномуми ихтиярларын кьуршайгъан бьлюнмейген гесеги гьисаплана. Шо гьар гьере милли, регион ва халкъара оьлчевде политика, экономика, жамият ва маданият яшавда къатынланы толу ва тенг ихтиярлы кюйде ортакъчылыкъ этивю, олай да ихтиярлардан магърюм этивню бары да къайдаларын тайдыривда чалышыву халкъара бирлешивюню биринчи гезикли муратларындан гьисаплана. Шоллукъда эки асругъа ювукъ вакътиде тюзсюзлюк тайдырыла, шо адамны ва ватандашны ихтиярларыны (1789 йыл) француз Декларациясында, гьалиге ерли пайдаландыралагъан документде язылгъан. «Бары да адамлар ихтиярла гьа бакъгъан якъда эркин ва тенг болуп тува» деп шатлы шартларда билдирип, Декларация оьзюнде «эргиши» ва «адам» деген англавлар бир сьзню маънасын берген француз тилни кьоллагъан ва къатынланы ихтиярларыны кьп тюрлю масъалаларын тергевсюз кьойгъан. Ислам динде буса, еттинчи асрудан тутуп, адамны бары да ихтиярларыны гьакъында ачыкъ кюйде айтыла, шо ихтиярлары тизминде къатынланы ихтиярлары айрыгъа ташдырыла. Оланы хорламакъ, эсгин этмек, менлигине тийлик, намусуна, абур-

сый къылыкъланы тохунмакъ бютюнлей гери урулгъан. Шолай гъай этив шариатны талапларында ачыкъ кюйде гьорюне. Мисал учун, уйленмейли аралыкъ тутмакъны айтмагъанда, эргиге ят тиштайпа булан бир ерде болмакъ да гери урула. Шону булан Ислам динде къатынгиши нечик оьрге салынагъаны ва якъланагъаны гьрсетиле. Тиштайпа булан бирге болувну гери урув, оланы арасында бир зат да болмаса да, о тиштайпаны гьакъында бирев де бир затгъа да шекленмесин ва ону гьакъында терс ойлашма болмасын учун шарт этиле. Тиштайпаны ихтиярлары дагъы къайда шолай якълана? Оьзюню шо уллу ваъзасында Расулуллагъ ﷺ дагъы да булай айта: «Сиз шо гьар – Аллагъны ﷻ Китабына – къатты кюйде байлансагъыз, мен сизге ёлдан тайышма коймайгъан затны кьояжакъман». Ислам динни эки де шо тизими савлай инсаният учун кьутулув гьисаплана, шоларда бу ва о дюньяда насип учун гьажатлы болагъан бары да зат бар. Гьар пайхаммар оьз халкъы учун азат этивчю гьисаплангъан, Мугьаммат ﷺ буса, пайхаммарланы мюгьюрю (печать), оланы лап ахырынчысы гьисаплангъан. Мугьаммат Пайхаммар ﷺ булай айтгъан: «Гьей, инсанлар! Менден сонг башгъа пайхаммар ва башгъа уьммет болмажакъ. Сиз, беш намаз къылып, секет чыгъарып, ораза тутуп, гьажгъа барып, ёлбашчылагъа таби болуп, Аллагъ гьа сужда къылыгъыз, шо заман сиз женетге барарсыз». Кьуръангъа ва сюннетге гьере нечик тюз юрюме гереки гьакъында сыйлы Кьуръанны маънасын англатагъан язывларда, Ислам дин алимлини асарларында, имамланы мазгъапларында айтыла. Тюз ёл булан юрюме бугюн бизин алимлер, ругъани насигъатчылар уйрете. Инсанла гьа буса, янгыз юреклеринде иманни беклешдирмекни тилемек къала. Оьзюню сьйлевюню ахырында инсаният къавумну оьр даражалы вакили оьзюню асгъабаларына багъып: «Гьали айтыгъыз, мени гьакъымда суал бергенде, не деп жавап бережесиз?» – деп сорагъан. Олар: «Биз бизге билдирмек учун сагъа берилген буйрукъну кютгенинге сагъа инанылгъан затны сав кюйде сакълагъанына, ва бизге насигъатлар бергенинге шагъатлыкъ этежесиз», – деп айтгъан. Шо заман Пайхаммар ﷺ, уьч керен тавуш этип: «Гьей мени Аллагъым ﷻ, шо шагъатлыкъны къабул эт!» – деп къычыргъан. Ол сьйлеп битгенде, Кьудраты Еси оьгар оьзюнде булай айтылагъан аятны йиберген: «Бугюн Мен сизин динигизни камилешдирдим, Оьзюню шабагъатымны артын гелтирдим ва сизин учун Исламны дин гьисапда къабул гьёрдюм» (сура «ал-Маида», 3-нчю аят). Шо гюн шабагъатлыкъланы, насипни ва разилкини гюню болду. Муьминлени юреклерин янгыз бир зат: Пайхаммар ﷺ башда билдирген: «Тюзю, мен билмеймен, балики, бу йылдан сонг сизин дюньяда гьермесмен!» – деген сьзлери пашман этген. Шо сьзлеге асгъаплар пашман болгъан, неге тююл, олар учун Мугьамматдан ﷺ артыкъ сюеген адам болмагъан. Узакъ къалмай ол гечине ва дюнья етим къала, тек Кьыямат гюнге ерли инсаниятгъа кьутулувну ва насипни ёлу ачылып, гьрсетиле.

Сапар айны ахырынчы арбагюню

САПАР АЙНЫ АХЫРЫНЧЫ АРБАГЮНЮ КЪОРКЪУНЧЛУ ГЮН ДЕП САНАЛА. ШО ГЮН ДЪРТ РАКААТЛЫ НАМАЗ КЪЫЛМАГЪА ВА ДУА ОХУМАГЪА ЯХШЫ

Намазгъа негетни булай эте: «Мен негет этдим балагълардан сакъланмагъа деп сюннет намаз къылмагъа Аллагъ учун». Гьар ракаатда «Аль-Фатигъа» сурадан сонг, 17 керен «Аль-Кавсар» деген сураны («Инна аьтайнака...»), 5 керен «Аль-Игълас» деген сураны ва бирер керен «Аль-Фалак» ва «Ан-Нас» деген сураланы охуй.

Намаз къылып битгенде, тебендеги дуаны охуй. Аллагъумма я шадидаль къува ва я шадидаль михали я глазиу заллят лиглиззатика джамигу халкъика икфини шарри джамиги халкъика я мухисину я муджмилу я мутафаззилу я мунгиму я мукриму я ман ля илягъа илля анта ирхлани бирахлматика я архлама ррахимин. Аллагъумма бисирриль хласани ва ахиги ва абиги ва джаджи гьи ва уммигъи ва банигъи икфини шара гьазаль явми ва ма янзилу фи гьи я кафияль мугъиммати я дафигаль балиййати фасаякфикагъумуллагъу ва гьува ссамигуль галиму ва хласбуналлагъу ва нигмаль вакилю нигмаль мавля ва нигма ннасиру ва ля хлавля ва ля къуввата илля биллягъиль галиййиль газим. Ва салля ллагъу гала набиййна мухаммадин хайри халкъигъи ва гала алигъи

ва асхлбигъи аджмагин. Къысгъача маънасы: Гьей Аллагъ, лап Гючлюсен, лап Кьуватлысан, Сени машгьюрлюгюнге яратылгъанлар бары да сужда къыла! Сен яратгъан кимден де гелмеге болагъан яманлыкълардан сакъла мени. Яхшылыкъланы болдурагъан, рагъмулукъланы яягъан, Артдырагъан, Берген, Рагъмулу, Сенден башгъа дагъы худаи ёкъ. Лап Рагъмулу сан чы, рагъмулугъунг булан геч менден! Гьей Аллагъ, Гьасанны яшыртгъын сыры учун, ону иниси Гусейинни, уллагъасы (Мугьаммат ﷺ), атасы Али (Аллагъ оьгар арзи болсун), анасы Фатима (оьгар да Аллагъ рази болсун) ва оланы яшларын арагъа салып тилеймен – шу гюнню авурлукъларындан ва бу гюн йибериленген бары да затдан сакъла мени. Сен тарыкъ-гергебизни алмагъа энгил этесен, балагъланы артгъа тайдырасан! Аллагъны кемеклиги бизге таманлыкъ эте, гертиден де, Ол Эшите, Биле. Бизге Аллагъ таманлыкъ эте, Ол – инанмагъа ва таянмагъа ярайгъанланы лап яхшысы. Янгыз Машгьюр бир Аллагъны ихтиярына гьере бола бары да зат: яманлыкъдан къачмагъа гюч болмас ва яхшылыкъ да Ону кемеги булан этиле. Есибиз Аллагъ Мугьамматны ﷺ ва ону асгъабаларын къаршыласын!

Бусурманны зинданы

Бир гезик Пайхаммарны ﷺ кызы Фатиманы ва Али асгъапны уланы Гюсейин арап булан барагъанда, йыртыкъ опуракълар гийген имансыз касип адамгъа къаршы бола. Касип, Гюсейинге багъып: «Гъей Алини уланы, сени уллатанг (Пайхаммар ﷺ гёз алгъа тутула) бу дюнья муъмин адам учун туснакъ, имансыз адам учун буса, женнет ожакъ деп айтмагъанмы? Тек, мени де, сени де гъалларыбызны тенгледиргенде, шолай деп айтмажакъсан», – деген. Огъар Гюсейин булай жавап берген: «Бу дюнья, муъмин адам, нечакъы моллукъда яшаса да, о дюньяда Къудратны Еси гъазирлеген онгайлыкълар булан тенгледиргенде, туснакъдыр. Имансыз учун буса бу дюнья, ол нечакъы яман яшай буса да, бириси дюньяда ону къаравуллайгъан затлар булан тенгледиргенде, женнет ожакъдыр».

Ибрагъим Ибрагъимов

Имам Гюсейинни пайдалы жавабы яшавда биз къаршылашагъан хыйлы масъалагъа англагъыв бере. Кёбюсю гезиклерде айланабыздагъы бир тайпалардан: «О адам нече де динге берилген», «Туснакъда йимик яшай: не ичме, не тамакъ тартма ярамай, олай нечик яшама бола?!», «Герти муъмин болгъандан эсе, балики, туснакъда да къолайдыр», – деген сёзлени эшитме боласан. Шо ёрукъдагъы суаллагъа шулай жавап берме бола: сиз гёз алгъа

гелтиреген «женнетден» эсе, сизин оюгъузудагъы «туснакъда» болгъан да къолай.

Дюнья «яхшылыкъланы» гъар тюрлю шатлы мажлислери, ичкилери, кеп чегивлери ва лезетлери насипни белгилери тюгюл. Гъакъыкъатда эгерилген шо затлар къулчулукъдур – демек, адам гъислени къулу болуп токътай. Яхшы, адам къарт чагъына ерли хыялы булан кеп чегип оъмюр сюре, сонг не бола? Ол даим кеп чегип турма болмай чы, къачан буса да бир заман ажжал гележек. Бусурман адам буса ол негер талпынагъанын ва къайсылай барагъанын биле. Шогъар гёре ол дюнья яшавда насипге ес болгъан ва огъар бириси дюньяда женнет бав гъазирленген, иншааллагъ! Аллагъ ﷻ бириси дюньяда оъзюню къуллары учун онгаргъан яхшылыкъланы авадан артыкъ пайын алажакъ. Неге тюгюл, бары да зат оьтген яшавну натижасына гёре белгилене. Бизин женнетни де (иншааллагъ) оланы «женнетин де», бизин туснакъны да, оланы «туснакъны да» аралыгъы нечик уллу болажакъ! Бириси дюньяны туснагъын оъзюнде сынамакъны Аллагъ ﷻ биревге де гёрсетмесин.

Шогъар гёре, къардашлар ва къызардашлар, эгер сизге эсде ёкъ ерден балагъ къопса, эгер къайгъылы ва пашман агъвалатланы башдан гечирме тюше, умутсуз болмагъыз, ругъдан тюшмегиз! Шо ёрукъну бары да къыйынлыкълар, бириси дюньяда сизин къаравуллайгъан яхшылыкълар булан тенгледиргенде, бир зат да тюгюлюню эсде сакълагъыз. Къудратны

Еси Аллагъ сыйлы Къуръанда шулай айта (маънасы): «Гъакъыкъатда сагъа, гъалиги яшавдан эсе, гележек яшав яхшы» («Аз-Зугъа» сура, 4-нчю аят). Бу дюньяны Къудратны Еси кеп чекмек, заманны бошуна йибермек учун бермеген, сынав гъисапда берилгенни эсде сакълагъыз. Биз шо сынавдан нечик оьтсек, бириси дюньядагъы гъалыбыз да шондан гъасил болажакъ. Къудратны Еси Аллагъ сыйлы Къуръанда булай айта (маънасы): «Гертилей де, олар мекенли инанагъанда, Биз оьзлени сынавсуз къояр деп ойлашамы экен?» (Тафсиру Жалалийниге къара, «ал-Анкабут» сура, 1-нчи аят). Гелигиз, шо сынавдан лайыклы кюйде оьтейик. Пайхаммарны ﷺ гъадисинде булай билдириле: «Къудратны Еси Аллагъ кимге яхшылыкъ ёрай буса

– Ол шону сынай». («Сагъигъул Бухариге» къара № 5321). Башгъа гъадисде булай айтыла: «Къудратны Еси Аллагъ ﷻ кимге яхшылыкъ ёрай буса, бириси дюньяда ону сынавну чалтлашдыра, Кимге Аллагъ ﷻ яхшылыкъ ёрамай буса, Къыямат гюн ондан толу кюйде сорамакъ учун, такъсырлавну артгъа сала» («Сунану Тирмизиге» къара, № 2396).

Бу гъадислени нени буса да бир зат булан толумлашдырма бажарыламы? Динге инанагъан адам учун дагъы да не англагъыв герек?

Гелигиз, бар барлыгъыбыз учун Къудратны Еси Аллагъгъа разилигизни билдирейик, шо заман биз Ону разилигин де аларбыз. Шо ишде бизге Къудратны Еси Аллагъ кёмек этсин! Амин.

Ругъ азыкъсыз бай да оьлер...

Оъзюню бютюн англаву яшавунда бусурман адам билимге ес болувгъа талпынма герек. Сёзсюз кюйде, башлапгъы билимлери динни кюрчюлерин уйренивден башлана, неге тюгюл, аз буса да тийишли билимлер болмаса, тюз, демек, герти кюйде сужда этме бажарылмай. Шариатны кюрчю законларын билмейли, оъзюн тутувну тюз яшав уьлгюсюн къурма да бажарылмай. Шо агъамиятлы ёлда оьсе туруп, яшавну оьзге янлары да инкар этме тюшмей. Биз адам арада яшай болгъан сонг ва жамият яшавуна да туврадан-тувра къошулгъан бусакъ, яшавну оьзге ортакъчылары булан толу кюйде гелишип иш гёрмек учун гъажатлы болагъан билимлер алма борчлубуз.

Рая Акъавова

Тек, биз нечакъы соймесек де, гъалиги заманда адамлар ругъ якъдан оьсювге баргъан сайын аз тергев бере. Гъалиги яшёрюмлени арасында сан яны, адамны оьсювюн артдыргъан китапланы охумакъ мод тюгюл. Билмейген затынга байлавлу сорав бермек кюлкюлю чыгъа, китапханагъа «сапар этмек» эсикни къалды-къулдуларына гъисаплана. Пюнлени, гечелени компьютерни алдында, Интернетни эркиниклеринде оьтгермек тынч. Маънасыз, кюрчюсюз чапгынчылыкълар, къоркъунчлукъ тувдурувну ва оьзге тюрлю масъалаланы оьрчюкдюреген

оюнлар булан машгъул болмакъ буса дагъы да яман. Гъасили, оьр охув ожакълагъа тюшмекни гъасиретлиги янгыз диплом алыв булан байлавлу. Билимге ес болув, нечакъы къайгъылы гъал буса да, оьр охув ожакъларда охувну мурады тюгюл. Шогъар гёре де, «билимли адам» деген англав, дипломлу гъар касбучугъа тиймейген болуп чыгъа. Оъзюн ругъ якъдан оьсдюремейген адам кьужурлу лакъыр ёлдаш, яхшы къулдукъ агълю, гъасили, жамиятны толу къыйматлы ортакъчысы болуп болмас. Мал-матагъ якъдан ол нечакъы бай болса да, бары да якъдан ругъ оьсювю болмаса, ол ярлы кююн-

де къалажакъ, ва оъзюню байлыгъыны да напсы болмажакъ. Аллагъ бек гёзел ва Ону кемчиликлери ёкъ. Биз де, Ону къуллары, савлай оъмюрюбюзню боюнда ишге гиришсек де, бары да затда оьр гъасилеге етишмекни къастын этме борчлубуз. Яратгъаныбыз бизде кюрчюлендирген пагъмуну оьсдюрме герекбиз. Яшав учун берилген заманны бир затны да уйренмей, бир затгъа да талпынмай бошуна йиберме де бажарылыр. Тек шо не яшав болажакъ? Гъакъылы булангъы жан гъисапда не болажакъбыз? Ойлашып къарагъаз: опуракъларын ва яшав гъалларда гъажатлы болагъан

оьзге тюрлю тарыкъ-гереклени алмай бош чемодан булан узакъ ёлгъа сапар чыгъагъан адам болурму? «Гъакъылгъа тюз адам ёлгъа чыгъагъанда гъажатлы болагъан бары да затны алажакъ», – деп сизин кёбюгюз айтажакъгъа инанаман.

Яшав оьзю де – сапар, тийишли билимлени ва бажарывлукъну белгили хазнасы болмаса, ялкъывлу, инживлю ва четим болур, кёбюсю гезиклерде гъатта янгыз оьзю учун тюгюл, янаша гезейгенлер учун да. Энни бирдагъы шулай суалгъа жавап беригиз: шолай яшав хазнагъа ес болма къаст этмейген адам гъакъылы гъисапланамы?!

Такрарлап айтаман: бусурман адам гъар тюрлю тармакълардан билим алма, айлана якъны аламатларын уйренме, адамланы бир-бири булангъы аралыкъларына тюшюнме борчлу. Ол китап охувгъа къаст этме, алда белгили болмагъан затланы ахтарма герек – шолар адамны ой къурувун, билимни къадаарын ва англавун генгледире. Дагъы ёгъесе, адам айланада не болуп турагъанны билмежек, башгъа адамлар булан аралыкъ тутуп болмажакъ, оланы англамажакъ, башгълар да ону англамажакъ.

Белгили кюйде, ашханада йиберген заман тюгюл, ашагъан пилавну къадады тойдура. Къудратны Еси бизин барыбызгъа да тюз билимлер берсин, янгылышлардан ва адашывлардан сакъласын! Аявлу дин къардашлар ва къызардашлар, эки де дюньяда насип болсун!

Иблисни алты ёлу

1 «Бираз гечде этерсен, тангала, бирисигюн, ял алагъан гюнлер...», «Гьали каникуллар башлангъан, каникуллардан сонг, иншааллагъ, даим намаз къылажакъман, сонг дуа-ибадатланы низамын сакълама башлажакъман», «Тангала – бирисигюн, уйленгенден сонг, иншааллагъ, мени сужда къылывум толу кюйде болажакъ». Иш секетте тийгенде, шайтан сизин: «Муна белгили дыгъар ишни тамамлагъандан сонг, секет чыгъарма башларман», деген гьалгъа кисдирежек. Булай янашывдан не эм бар? Иблисте бакъгъан якъда – шо истиаза. Напсыгъа бакъгъан якъда буса, эки эм бар.

Биринчиси – оъзю учун белгили заман токъташдырылмагъан оълонню эсге алмакъ. Мисал учун, биз уй болгъунча ажал етишгенни гез алгъа гелтирейик. Бизге: «Аллагъгъа байлавлу болуп сиз оъзюгюзню нечик юрютдюгюз?» – деп сорарлар, биз буса: «Гьей Аллагъ, мен яхшы ишлер этме суйген эдим, тек уйленмеген эдим...» Яда, бир оърде эсерген шо ял алагъан гюнлер тамамлангъынча асламчылыкъны кьойгъан кимесе биревге ажал етишген буса... Шогъар гере оълежек гюнню чакъда – чакъда эсге алма тюше.

Экинчиси – гьар гюнню оъзюню ишлери барны эсге алыгъыз. Эгер бугюн биз гетип барагъан гюнню ишлерин кюте бусакъ, бизин тангала оъзлени болжалны ичинде кюте тюшеген янгы ишлер къаравуллай. Биринчи гюн этме тюшеген ишлени экинчи гюнге кьойсакъ, экинчи гюнню ишлерин къачан этип битежекбиз? Шолай эсек, Аллагъны алдында гетериливюбюзге байлавлу имканлыгъыбызны, Огъар ювукъ болувубузну къолдан чыгъарарбыз. Къайсы буса да бир гюн Аллагъгъа ювукъ болмакъ учун бизин гьарибизни имканлыгъыбыз бар. Тек шоланы артгъа салыв, башгъа замангъа гечюрюв булан шо имканлыкъны

къолдан чыгъарабыз. Амма «Аузубиллягъи минашшайтани рражим» деп, Аллагъны эсге алса, иблис гетер. Напсыбызгъа: «Ажал кьырыйымда, ва эгер мен бугюнго ишлени тангалагъа кьойсам, гелеген гюнлени ишлерин къачан кютермен?» – деп сорарбыз. Напсыбыз: «Ишлени мен кютермен», – деп жавап бережек. Шондан сонг шайтан бизин кьояжакъмы? Кьоймажакъ, шайтан дагъы да уьчюнчу ёлдан таба янгыдан сугъулажакъ.

3. Ишлени тез кютювге чакъырыв.

Иблис: «Тез битдир», – дей, намаз къылагъан адам да ону тез этип бите. Иблис, ишде бойсыныв болмасын учун, ону тез битдирме иштагълыкъ тувдура. Биз иш этегенде шайтан, гючю чатгъан чакъы, бизин тергевюбюзню тайдырма, алгъасатма, геземеликге теберме къаст эте. Иблис: «Чалт бол, тез битдир, нечакъы Къуръан охугъансан?» – дей. Рамазан ай гелгенде, Къуръан охуйгъан бир-биревлердан геч ойлашмайлы, ирия болмайлы, нече бет жуз охугъанын санайгъанланы гьересен. Шо алгъасавлукъ шайтандан геле. Эгер шайтандан сакъланывда Аллагъгъа аркъатаяса, шайтан гетер, буса да, напсыгъа нечик эм табарсан?

Напсыгъа багъып: «Гьей напсы, шолай сужда учун Аллагъ таман, ирия болуда Аллагъны гъакъында ойлашмакъ учун магъа Аллагъны разилиги герек, неге туюл, шо сужда къылывну ругъу».

Ирия болувсуз намаз къылывчу, алгъасап, хузурсуз сужда этивчу пачагъа оылген гъайванланы элтеген адам йимикдир. Шолай савгъатдан не умпагъатлыкъ бар?

4. Оъзюнден оъзю сукъланыв. Бизин кьырыйыбызгъа гелип, иблис: «Машалла, сен не тизивсен!» – дей. Иблис, бизге багъып, ишден айырма къарай – бажарылмай, ишни артгъа

салма чакъыра – бажарылмай, геземеликге иш этгенибизни сюе – бажарылмай, алгъасата – бажарылмай. Шо заман шайтан: «Сени йимик дагъы да ким бар?» – дей. Гелигиз, арт заманларда адамлар оъзлени нечик оьктем тутагъангъа тергев берейик. Эгер бирев садагъа эте буса, башгъасы: «Бу не садагъадыр? Не буса да бир багъалы зат бер!» – дей. Яхшы ишлер этивде ол башгъаланы уйреге, оьктемлик кылыкъны сан янын кьурута, неге туюл, юрегин къарангъылыкъ кьуршагъан. Сендеги бары да затны Аллагъ берген буса, оъзюнден оъзю хошланма нечик бола? Истиазаны охугъуз, шайтан гетер, шо аврувгъа эм этип, оъзюгюзге: «Яман затны буюрагъан гьей напсы, уял, оъзюнгню ишлерингни оьрге гетерме ярамай», – деп айтыгъыз.

5. Сен сужда этежекеде, этмежекеде башгъалыкъ ёкъ.

Шо оъзюню кемеклиги булан иблис бизге кеп терен гирегенликни ёлу. Шайтан бизин акъыдабыз (динге инанывубуз) булан ойнай. Ол бизин шулай затлар булан кисдире: «Оъзюнгню напсынгны къавшалтма, яхшы ишлер этесен ва кеп чекме сюеген затлардан оъзюнгню магърюм кьоясан. Буса да ахырынг нечик болажакъны билмейсен. Эгер сени кысматынг насыпши буса, сени сужда къылывда къаст этегенинге, этмейгенинге къарамайлы, оьлгюнче кьутулажакъсан: Аллагъ сени гюнагъларынгдан гечежек. Ер юзюнде иблис сужда этмеген ер къалмагъан, тек шо огъар пайда гелтирмеген». Муна шу шайтанны бек пис кисдиривю, шондан бизин Аллагъ сакъласын. Шолай кисдиривлеге нечик жавап берме тюше? «Аузубиллягъи минашшайтани рражим» деп охума герек, шайтан гетежек. Тек шайтанны юреке къалгъан таъсириден нечик кьутулма бажарыла? Юреке багъып: «Гьей юрек, Аллагъ сени яратгъан ва сени сужда къылма борчлу этген», – деп айтма герек.

6. Бек назик ёл

Биз иблисни бир-бир кисдиривлерин гелтирдик ва айры-айры ёлларына тюшондюк, тек алтынчы ёлу бек оьтгюр гьисаплана. Мисал учун, геземеликни алайыкъ. Гиши межитде намаз къыла, адамлар огъар тергев эте; ол намазны яхшылашдыра, юваш болма къаст эте, шонда барланы бириси: оъзюне къарагъан сайын, ол гиши ювашлыгъын артдыра деп, тамаша бола. Намаз къылып битген сонг, эдеплигин гьерсетип, бирев ону кьырыйына бара ва: «Къардашым, магъа дуа эт, сен яхшы адамсан, сюнет намаз этесен, нечик яхшы ювашлыкъдыр, машаллагъ!» – дей. Ол адам: «Мен дагъы да сюнет оразалар да тутаман», – деп жавап бере. Шу ачыкъдан – ачыкъ геземелик. Тек дагъы да бек оьтгюр ёл бар. Иблис геземеликни башгъа ягъындан геле ва кисдирме башлай ва: «Аллагъгъа сужда къылывда гъакъ юрекли бол, ва Аллагъ сени яхшы ишлерингни билсин учун чара гережек. Адамлар учун бир зат да этме тарыкъ туюл, Аллагъгъа сужда эт, сонг Аллагъны гючю булан адамлар шону билежек», – дей. Шо гъакъда напсы бизге нече керенлер айтгъан? Бир-бирде биз шо гъакъ герти деп гьисаплама башлайбыз: сайки, мен Аллагъ учун гъакъ юрекенд кьулукъ этемен, Аллагъ буса, адамланы магъа гьюрметли янашма, макътама борчлу этежек. Биз гъакъ юрекликни не учун излейбиз, биз кимни алдында гъакъ юреклибиз? Биз эгер Аллагъгъа бакъгъан якъда таза юрекли болсакъ, адамлар бизин гъакъыбызда билсин, макътасын учун, ол халкъгъа билдирежек деп ойлашма башлайбыз. Биз, адамланы тергевон тартмакъ учун, гъакъ юрекликни излейбизми? Шо оъзюнден таба шайтан бизге гиреген лап оьткюр ёл гьисаплана. Иблисни бары да ёлларына тергев беривде ва ону кисдиривлерине эм табывда – зикр этивде, истиазаны охувда бизге Аллагъ кемек этсин!

Охувчу – газет

Баракалла кагъыз

ГЪАЖДАГЪЫ ГЮНЛЕРИБИЗ БИР МЮГЪЛЕТДЕЙ УЧУП ГЕТДИ. ШО БИР-НЕЧЕ НАСИПЛИ ГЮНЮБЮЗ УЯНМАГЪА СЮЙМЕЙГЕН ТЮШ ЙИМИК, ШОГЪАР БОЛА БУСАКЪ, ЯНГЫДАН КЪАЙТАР ЭДИК...

Сыйлы ерлерде не де болду: арыгъанлыкъ, кьыйынлыкълар ва юхугъа тоймайгъанлыкъ. Амма гьргенибизни кьырыйында шолар бир зат да туюл! Яшап гетген сав оьмюрюбюзде шо гюнлер лап насыпши, лап аявлу мюгълетлер эди. Шолай болургъа гъатта умут да этмей эдик.

Мадина шагъардагъы Пайхаммарны межитин унутарбызмы дагъы?! Джама-ратда ташлар атагъанны ва адам оьзен бизин бир ягъагъа алып гетгенни эсден нечик чыгъарарсан? Каабаны айланыв таваф этеген мюгълетлер къаркъарабызны насипден толтургъан кюйлер! Биринчи гезик бир-бирибизден тас болмас учун, гиччи яшлар йимик, о заман ёлбашчыбызны къолун йибермейген кююбюз гъали де гез алдыбызда. Гертиден де, гъажны шо гюнлери Аллагъ учун этген ибадатыбыз, Пайхаммарны уьстоне барыв, гьюрметлев оьлгенче де эсибизден таймас. Бизин, 13-нчо рейсни сапар ёлдашлары-

бызны, умуми гъаж къылыв ва Каабаны алдындагъы мармар ташларда олтуруп, Къуръан охуйгъаныкъ, дуа этегеник, алгъышлар тилейгеник бирикдирди, къардашлардай этди. Биз гъакъ юрекен Яратгъаныбызгъа гюнагъларыбызны гечмекни, гъажыбызны къабул этмекни, бизин де, сизин де кердеги кьыйынлыкълардан сакъланмакъны, Къыямат гюн авур сорав алывдан арек этмекни тилей эдик. Къайда болсакъ да, не ерде бусакъ бирибиз де, Аллагъны яхшылыгъындан, бизге гъаж къылма имканлыкъ берген Сулейман Керимовгъа дуа этмеге, баракалла сёзлер айтмагъа, алгъышлар багъышлама унутмай эдик. Аллагъ сизин бар эттин, агълюгюзге ва къардашларыгъызгъа узакъ оьмюр, эки де доньяда насип болсун, аявлу ва кеп сюеген, гьюрметли Сулейман Абусейидович. Къалгъан оьмюр боюбуз сизге борчлубуз деп гьисаплайбыз. Юрт школада дарс береген простой муаллимге, къолунда дёрт де яш булан тул къалгъан ва от тюшюп уьйсюз-малсыз къалгъан магъа бу гъаж къылыв яшавну

уллу савгъаты, Яратгъаныбызны языкъсынганлыкъ деп гьисаплайман. Булай насип болур деп умут да этмей эдим, тюшюмде де гьерюнмей эди. Сулейман Керимовгъа багъышлап, болагъан кююмде юрек тебив, кьумукъча шу шиърулар яздым.

Байрам гюнлер гелгенде, Дос-ювукъну кьутлайман. Сизге мен Аллагъымдан Оьмюр умутлайман.

Аллагъым савлукъ берсин Халкъгъа рагъму этмеге, Сизге дагъы да бийик Оьрлюкlege этмеге.

Кёплени гъаж къылыву Сизин булан байлавлу. Сулейман, сиз дюрсюз Бары халкъгъа аявлу.

Яхшы ишлени башы Умут булан башлана.

Гъаж къылыгъанымны ойлап, Эки гезюм яшлана.

Зуваплы ишлеригиз Къолун ялгъасын Аллагъ. Гъакъ юрекен мен сизге Беремен баракалла.

Сизге макътав этмеге Етишмей сёзлюкде сёз. Сыйлы касбу ишигиз – Я, Аллагъ, тиймесин гез.

Гъар йыл да сюер эдим Кааба Уьйню гьермеге. Ондагъы баракатны Мунда алып гелмеге.

Юрегим сызлап-сызлап, Шо ерлени излеймен. Аллагъымдан дагъы да Барма изну гезлеймен... Сулейман Керимовну атындагъы рагъмулу рейсни 13-нчо гюбюню атындан Дёртели юртлу Нурият Шагайибова

Яратгъаныбызгъа ювукъ болув

Бусурман адам даим де Аллагъыгъа ювукъ болувгъа къаст этме ва Ону сюююн къазанма герек. Шо бусурман адам Аллагъны гъакъындагъы билимлеге ес болмакъ, Огъар таби болмакъ ва Къудратны Есине сужда этивде таза юрекликни гёрсетмек демек бола.

Шагъбан Рамазанов

Сыйлы Къуръанда булай айтыла (маънасы): «Гертиден де, Аллагъыгъа ювукъ болгъанлар къайгъыны билмес ва пашман болмас. Олар мекенли инанагъанлардыр ва Аллагъдан къоркъагъанлардыр, бу яшавда ва дюньяда олар учун алданокъ шат хабарлар

гёрсетилгенлердир. Аллагъны сёзлери гери урулмай. Шо дюр уллу уьстюнлюк» («Юнус» деген сура, 62–64-нчю аятлар).

Оурде эсерилген сёзлерден биз ким Аллагъдан къоркъагъан муъмин буса, Аллагъыгъа ювукъ ва Ол сюеген къулла ны сиягъында болагъанны англайбыз. Аллагъ Оьзюню къулун суйгенден сонг, Ол шо къулун сююв ва гъай этив булан къуршай, кимесе бирев огъар яманлыкъ эте буса, гъатта разисизлик билдире. Абу Хурайра билдирген кюйде, Расулуллагъ булай айтгъан: «Гъакъ гертти кюйде Къудратны Еси Аллагъ булай деген: «Ким Мени валилериме (магъа ювукълагъа) дав юрюте буса, мен шогъар къаршы дав билди-

ремен. Мен оьзю учун борч (парз) этген затлар къулумну магъа бек ювукъ этер, дагъы да Мени къулум Мен оьзюн суйгюнге герекли (навафил) затланы этсе, Магъа ювукъ болур...» (Аль-Бухари).

Башгъа гъадисде, Айшаны сёзлерине гёре, Пайхаммар булай айтгъан: «Магъа ювукъ адамланы (валилени) ким ягъын сындыргъан буса, шо мени булан давгъа чыкъмакъны онгайлы гъисап этген» (Агъмат). Бир сёз булан айтгъанда, Аллагъны сююмню адамдын билмек тынч иш тююл. Шо лап гиччи янгъылыш тербениш де ажжал тувдурма болагъан мина салынгъан авлакъдан да бек къоркъунчу болуп чыгъа. Бугюн буса яшыртгъын тююл, ачыкъдан – ачыкъ иш гёреген валилеге де бир тайпалар яла яба, къайдагъы ялгъанланы, айтды-куйтдуланы япай. Бизге Пайхаммарны сёзлерине гъакъында сама ойлашма ва шологъа гёре юрюмекни гючлендирме тюше. Сёз ёругъунда айтгъанда, болгъан ишни гёргенлени бириси Абдулла бин Асрун хабарлагъан ибн Сан булан байлавлу болгъан агъвалатны эсге алса, ери болур. Эдепни ачыкъ этип гёрсетгени саялы Абдул Къадир аль-Гилани не даражагъа гётерилген ва эдепни ёкълугъундан Ибн Сак инамсызлыкъны нечик зинданына тюшгени эсерилген агъвалатдан белгили. Бизин яшавда алдынгъы намусланы тарихинден, ата-бабаларыбызны тари-

хинден уылго алма тюшеген мисаллар аз тююл.

Бу яшавда лап къоркъунчу такъсырланы бириси Аллагъны унутувдур. Бир-биревлер намаз къылмай, ораза тутмай, секет чыгъармай ва шону булан бирге, Аллагъ сюе ва такъсырламай деп ойлаша.

Израиллилени арасындан бир адам Яратгъаныбызны айтгъанын этип юрюген, сонг буса гюнагъ ишлер этме башлагъан. Бир керен Есибизге багъып, ол булай деген: «Гъей Есибиз! Мен нечакъы гюнагъ ишлер этгенмен, тек Сен мени такъсырламадынг». Аллагъ о замангъы пайхаммаргъа шо адамгъа булай айтсын деп буваргъан: «Сен бир затны да гъис этмединг! Сен Аллагъыгъа къуллукъ этивню ва Мени булангъы аралыгъынгны татывун тас этмедингми (магърюм къалмадынгмы)?» Сыйлы Къуръанда Аллагъ булай айтгъан (маънасы): «Гертиден де, ким Аллагъыгъа ва Ону Расулуна зарал эте буса, бу ва ахыр яшавунда Аллагъ налатлай ва олар бек авур такъсыр гъукму этген».

Бир-бир алимлер айтгъан кюйде, Аллагъ сюеген адамлагъа зарал гелтирегенлени, асламчылыкъ этегенлени ахыры талайсыз болур.

Аллагъ бизин шо яманлыкълардан сакъласын ва валини даражасын англама, шогъар эдеп этме тавпикъ берсин, неге десе, бизин шолар къутгъарар.

Яшавну маънасыны гъакъындагъы масъала дюнья йимик бырынгъы масъала

Инсанлар асулар боюнда яшавну маънасына жавап тапма ва оьзлени формуласын чыгъарма къаст этген. Тек, белгили кюйде, нечакъы адам бар буса, шончакъы пикрулар да болагъаны йимик, биз бир ёрукълу жавапгъа бир заманда да гелмежекбиз.

Ислам Гъамзатов

Шолай гъалгъа да къарамайлы, яшавну маънасын излевню авлия ва гъажатсыз иш деп гъисап этме тюшмей, шо ойлашагъан гъар адам машгъул болма тарыкълы иш.

Бизге де шо белгили суалгъа жавап берме урунуп къарамакъны таклиф этемен. Аллагъны яхшылыгъындан бусурман экениме гёре, жавапны Ислам динни гёзюнден излейик.

Белгили кюйде, гъар формуланы оьзюню курулушу бар, демек, шону чыгъармакъ учун да оланы токъташдырма герек. Балики, бизге оьзлерде къайсы буса да бир маъна болма имканлы шартланы излевден башлама тюшедир. Маъна – о адамны активлигин уятагъан оьзтёрече гъаракатландырывчу гюч (двигатель). Маънаны арагъа чыгъывуну аслу шарты мурат болмакъдыр, янгъыз мурат негер буса да бир затгъа белгили маъна бере, исбатлай ва гелишдире. Муратны ёкълугъу буса, гъаракатны оьзюню барлыгъын гъакъыл якъдан токъташдырывну тамамлав пагъмудан магърюм этеген къайсы буса да бир пакарсыз алатгъа айландыра.

Муратгъа байлавлу токъташгъандан сонг, огъар етишмекни къайдаларын тангламакъ гъажатлы, башгъа сёзлер

булан айтгъанда, оьзлер булан шо уьстюнлюкте етишив гъакъыкът болур. Муратлар да, имканлыкълар да янгъыз заманлыкъ къаравларда оьмюр сюре, шогъар гёре де муратгъа багъып этилген къастгъа не буса да бир заманлыкъ гесекге йимик къарама тюше, неге десе, гъакъыкътда яшав оьзю де – заман, Яратгъаныбыз токъташдыргъан белгили болжал.

Бары да тизилишивлени къошгъанда, шулай гъасилге гелебиз: яшавну маънасын тапмакъ учун адам оьзюню алдына маъналы мурат салмакъ гъажатлы, шогъар етишмек учунгъу чараланы белгилемек, гёз алгъа тутулгъан затланы яшавгъа чыгъармакъ учун къаст этме герек.

Энни шу формуланы бусурман тилге гёчюрейик. Агъамиятлы муратгъа етишмек учун Къудратны Еси бизге къыйматлы заман бере. Даимлик яшавну барлыгъына инанагъан адам учун савлай дюнья яшавну мурадны не зат болуп токътай? Сёзсюз кюйде – шо Даимликни яхшылыгъы, Даимликни яхшылыгъы буса, янгъыз шо адамгъа Къудратны Есини разилигини шартларыны яхшылыгъындан болма бола. Тек ол шогъар нечик ес болма бола, оьзюне Аллагъ рази болуп оьлмек учун, оьзюню яшаву нечик оьтме герек? Шогъар етишмек учун янгъыз бир зат – Аллагъдан къоркъувгъа къаст этме герек! Неге десе, Аллагъдан къоркъув шо Къудратны Есини алдында гъакъ юрекден къоркъув ва шону булан бирге Огъар бакъгъан сююв бола. Эгер къуллаарындан ким буса да бирев Яратгъанын гъакъ юрекден сюе, Ондан къоркъа буса, Есини ачувун чыгъарагъан ва Ол рази болмайгъан ишле-

ни этип битмес. Шогъар гёре, адамны савлай низамы Аллагъдан къоркъувуну барлыгъындан ва даражасындан гъасил бола.

Адам учун гёрсетилген заманны тюз пайдаландырывну масъаласына тиенген якъдан айтгъанда, мунда бусурман адам учун онгайлы янгъыз бир ёлну гъакъында айтма ярай – ол гъар минутун Даимлик яшаву зая гетмесин учун пайдаландырма герек.

Шону нечик этме бола? Мунда гъеч четим зат ёкъ – янгъыз пайдасыз затланы гери урма тюше...

Яшавну шо ёрукълу тынч къайдасын къоллав бизин онгайлы ахыргъа гелтирер: Даимлик яшавда онгайлыкълар алмакъ учун бусурман адам яхшы ишлер этме гъасирет болма, динни уьйренме герек.

Къой Къудратны Еси бизге алдыбызгъа тюз муратлар тутма, изну берилеген ишлени танглама, гёрсетилген заманны гъар минутун Даимлик яшавну пайдасына къоллама кёмек этсин! Аявлу къардашлар ва къызардашлар, эки де дюньяда сизге насип болсун!

Гъажгъа барагъанда

Магъаммат Умаров

Пайхаммарыбыз булан
Ёлукъдур, къайгъыртмалы.
Муъминлени бирче къой,
Тилеймен, айырмайын.

Къабул эт дуамны да,
Тилеймен, Уъюнг булан.
Сагъа макътав этмеге
Гъюнер де бер, сёз де.

Ибадатым къутмеге
Савлукъ, тил, ва гёз де бер.
Яхшылыкъларынг булан
Бер биз суйген бары затны.

Кюйлеп къой насип булан
Дюньяны – Ахыратны.
Геч, Аллагъ, бизге герек
Юргум, элим, ватаным!

Парахат давсуз – явсуз
Яшасын Дагъыстаным!
Мени барагъан ёлум
Кёп уллу зувап гёрюп.

Болду кёмек этгенлер,
Магъа садагъа берип.
Кёп сыйлы дуалагъа
Къошуп этген дуасын.

Аллагъ, къабул этип ал
Оланы садагъасын!
Юрегине тутулгъан
Оюн-дертин англап, чечип,

Ата – аналарыны
Къой гюнагъларынг гечип.
Аллагъ Сенсен яратып
Мени адам этген де.

Дюньягъа гёз къаратып,
Магъа яшав берген де.
Гюнагъларым геч, Аллагъ!
Юрегимни герейим.

Юрегиме атынг сал,
Юрек булан гёрейим.
Сен атынг яз, юрегим,
Къой, сююнюп, къувнасын.

Тамурларда, къанымда
Атынг булан ёл алсын!
Атынг сингсин юрекке,
Тамурлардан айланып.

Гъар пыс чыкъсын юрекден
Янгыз Сагъа байланып.
Сенсиз къалса юрегим,
Не насипге етежек?

Яп-янгыз о эт гесек
Не ибадат этежек?!
Гъар атылгъанда юрек
Турсун – Аллагъ! Аллагъ! – деп.

Аллагъы ёкъ юреклер
Къалсын отда яллап деп!

Муздалифа

Арафадан къайтывда
Муздалифада къалдыкъ.
Минагъа барагъанда
Онда ташлар да атдыкъ.

Муздалифада зикру,
Мавлетлер этдик гече.
Бизге къошуладылар
Адамлар нече-нече.

Сонг байрам гюн Минагъа
Эртен намазгъа етдик.
Намаз, зикру, мвлет этип,
Сонг Джамаратгъа гетдик.

Минада

Мина чатыр уйлердир
Шагъар йимик турагъан.
Гелген-гелген гъажини
Тюз ёллагъа бурагъан.

Минада этилеген
Кёп ишлер бар адамгъа.
Бирин де сонггъа салмас,
Геле туруп амалгъа.

Гелгендокъ мунда башлап
Джамаратда атар ташлар.
Къурманлыкъны да союп,
Къыркъар, я юлюр башлар.

Гъажны бир яны бите,
Шо байрам гюн къутоле.
Гюнагъ болагъан затлар
Бир-бирлери этиле.

Шо гюн ярай гъеч болса,
Рукну Таваф этме де.
Маккагъа барып этип,
Мунда къайтып етме де.

Минаны тагъияты –
Джамаратда таш ташламакъ.
Шо етти ташны ташлап,
Байрам намаз башламакъ.

Ташны онг къолгъа тутуп,
Шунда да этер эдеп,
Бисмиллягъи – деп башлап,
Аллагъу акбар – деп.

Гъар ташны шолай атар,
Гъар ташгъа шолай айтар.
Акабада дуа этмес,
Ташлап, токътамай къайтар.

Сонг ташланагъан гюнлер
Къалгъан эки Джамаратда
Шулай дуа да этер
Ташлап битгендокъ артда:

– Я Аллагъ, Сенден къоркъув
Бер мен языкъ къулунга,
Разилигини булан сал
Тюз Гъакъ герти ёлунга!

Дюньяны, Ахыратны
Гюнагълардан чайып бер,
Бар-ёкъ яман амалым
Аллагъ менден тайып бер.

Сенден башгъа Аллагъ ёкъ.
Сенсен мени Есим де.
Гъеч чыкъса макътав учун
Чыкъсын Сагъа сесим де.

Инанаман гечер деп,
Баш иемен гечер деп.
Гюнагъларымдан тайып,
Къайгъым, дергим чечер деп.

Къабул эт Гъажымны да,
Ташларымны ал мени.
Ташларым алагъандай
Тюз ёлгъа да Сал энни.

Мен этген амалланы
Ал буруп яхшылагъа.
Къойма ёлдашыкъ этме
Бир Сагъа къаршылагъа.

Яхшы къуллаарынг къош,
Рагъмунг булан боявлап.
Сени салигълерингдей
Ал Женнетге аявлап.

Я Аллагъ, Салам булан,
Салам ал Пайхаммарынг.
Мугъамматны агълюсю,
Асгъапланы да барын.

Муъмин, муъминатланы
Барысын бирге алып.
Шоланы арасына
Бизин де къошуп салып.

Рагъматынг, Рагъмунг уллу
Сен онгар Гъалыбызны.
Къабул эт биз этеген
Дуабыз – арзыбызны.

Муъмин, муъминатланы,
Муслимлени ая Сен.
Биз тёкген кыйынланы
Этип къойма зая Сен.

***

Ташлар да атдыкъ огъар
Джамаратул-акабагъа.
Сонг къайтдыкъ чатырлагъа
Тюш намазлагъа таба.

Байрам намаз да къылып,
Тасбигълер де салдыкъ биз.
Тюш намазлар да этип,
Къурбан сойма бардыкъ биз.

Ташрикъ гечелени
Биз Минада йиберип,
Маккагъа алгъа чыкъдыкъ
Къайтмакъны ажив гёрюп.

Гъажны рукну Тавафын
Биз этип батин аян.
Умрагъа негет этдик
Айша межитде баян.

Масжидул-Гъарамда да
Сюннетлер – фарзлар къылып,

Агъа – инилер йимик,
Къардаш дослардай турдукъ.

Умраны Тавафына
Етип, сонг саёу этдик
Гетеген тавафны да
Этип, Маккадан гетдик.

Гетегенде этген дуам
Гетсем де яман гёрге,
Аллагъ, мен гелердей эт.
Гъар йыл Гъаж заман болса,
Уъюнгню гёргендей эт.

Каабангны гёрердей эт,
Гъар заман гелердей эт.
Савлукъ бар, мадарлыкъ бар
Уъюнгде оьлердей эт.

Харждан да языкъ этме,
Сагъа сапар чыкъмагъа.
Гюч де бер, гъакъыл да бер
Шайтан – жинни йыкъмагъа.

Гъажда этме ярамайгъан затлар

Ярамайгъан затлар бар
Гъажда, Гъаж битгенчеге
Джамаратда ташлар атып,
Байрам гюн оьтгенчеге.

Май сюртме де ярамай,
Ийис сув тийдирме де.
Ийисли сапун булан
Жувунма, киринме де.

Герек бола адамгъа
Англамагъа, билмеге,
Май сакъал – мыйыкъгъа да
Ярамай тийдирмеге.

Ашайгъанда сакъ болма
Тюше майлы затлардан.
Оьзюне май тиймекден
Ашдан, тышдан, ятдан да.

Тигилген опуракъны
Къолламагъа, гиймеге,
Къатынгъа ювукъ болуп
Ойнамагъа, тиймеге.

Ярамай я аягъын,
Я башын яшырмагъа.
Санындан тюк тюшердей
Хотгъанма, хашымагъа.

Ярамай тырнакъ гесме,
Я сакъалын кыркъмагъа.
Ярамай халта-отну
Таптамагъа, юлкмагъа.

Гъав этмеге ярамай,
Терек, бутакъ гесмеге.
Хург-хомурсгъаны таптап,
Басып, таптап оьтмеге.

Ярамай яман затгъа
Юрекден ойлашама да.
Къучакълашып, оьбюшюп
Тарыкъсыз ойнама да.

Адамны башын сёйлеп,
Бугътан, гъибат этме де.
Ярамайгъан зат этип,
Ярамас чы гетме де.

Игърам гийгенлеге,
Негет этгенге гъажгъа,
Тынглама герек бола
Ярамай деген арзгъа.
Байрам гюн таш атгъанда
Къыркъгъанча чачын-башын
Шо оьрдеги затлардан
Сакъланып болса яхшы.

–Бийимек гюнагъмы?

–Эгер гъарам саналагъан музыка алатлар къолланмай буса ва эрге бармагъа, къатын этип алмагъа ярамайгъан ювукъ адам булан (олайлагъа магърам деп айтыла) бийимек гюнагъ тюгюл.

–Гъайизни вакътисинде намаз къылмагъа яраймы?

–Гъайизни вакътисинде къатынгишилеге намаз къылмагъа, ораза тутмагъа, Къуръан охумагъа, ону къолуна алмагъа, Маккада таваф этмеге, межитге гирмеге, эри булан ювукълашмагъа гери урула. Гъайиз саялы къылынмагъан намаз тѐленмей, ораза тѐлене.

–Гече ювукъ болгъан сонг, эрим тез арада киринмей, шо кююнде аш ашай, сув иче, магъа да, уйдегилеге де тие. Ол янгыз ахшам кирине. Шогъар гюнагъ боламы?

–Ювукълукъдан сонг, эр-къатын болгъан чакъы тез киринмекни гъайын этмеге тарыкъ. Киринмеге гъажатлы гъалда (шогъар арапча жунуб деп айтыла) ашамагъа, ичмеге, гъатта тыныш алмагъа да яхшы тюгюл деп санала. Заманында киринмей, шо саялы намаз къылывну къутгъаргъан гиши гюнагъ къазанагъаны да герти.

–Намаз да къылагъан, уланкъардашым даим мени булан эрише. Шо чу гюнагъ. Не этейимни билмеймен.

–Къардаш аралыкъланы узеген адам Аллагъны ачывун чыгъарта. Шо саялы къардашлар бир-бирини аралыкъларынын йырма ва эришеме чи нечик де ярамай, гъатта шоланы болгъан чакъы беклешдирмеге тарыкълар. Бу масъалагъа байлаву къырыгъыздагъы имамны кѐмеги булан чечмеге къараса, яхшы болур.

–Ичеген эрим булан яшамагъа яраймы?

–Яшагъыз ва Яратгъаныбыз Аллагъа эригизни тюз ългъа бакъдырсын деп тилегиз. Яхшы къатын болугъуз. Китапларда язылагъан кюйде, эрини яманлыкъларына чыдайгъан къатын Асият (Пригъавунну къатыны) йимик шабагъатланажакъ. Эгер де эр оъюн къыр гъайван йимик юрюте буса, къатынын токъалай ва дагъы чыдап болмасдай гъалгъа тартыгъан буса, о заман ондан айырылмакъны талап этмеге ва масъаланы чечмеге имамны къошмагъа ярар.

–Къатыным Ислам дин талап этеген кюйде, гийинеген саялы, къайнамам булан кѐп эришивлюклер бола. Ол къызына «вагъгъабы» дей. Насигъат этмеге къарасакъ да пайда ъкъ. Не этейик?

–Инг башлап, гъижап къатынгиши учун борч экенни, ол къатынгъа арив этип англамагъа герек. О биз суйсек гийип, суймесек чечеген зат тюгюл. Гъижап гийген булан вагъгъабы бола деген ой да дурус тюгюл. Масъала чечивде къайнана гъюрмет этеген, сѐзюне инанагъан адамны, алимини, имамны кѐмегинден пайдаланса, яман болмас.

– Къызгъашгъа айрылгъан улангъа эрге чыкъмагъа яраймы?

–Ислам динни къанунларына гѐре, къызгъашны шолай ихтияры бар. Амма уйленив – къызын яшавунда уллу агъвалат ва кимге эрге чыгъажагъындан ону гележек яшаву гъасил болажакъ. Шо саялы бу масъалагъа бек тетекейли янашмагъа тарыкъ ва айрылгъан улан не себептен янгыз къалгъаныны ахтарып къараса, яхшы болур. Нечик де барыян гъисапгъа алынып, гъукму чыгъарыла буса, янгылыш болмакъдан сакъланмагъа бола. Иманы бар уландан эсе, эрге бармагъа къолай адам болмасны да билигиз.

–Эри къатынындан айрылма суймей буса, къатынны ата-анасы гиевю ъкъ заманда къызын айырмагъа боламы?

–Њкъ, ата-ананы шолай ихтияры болмай. Къатынны эри оъю, ол вакил этген адам яда имам айырмагъа бола. Дагъы биревню де шолай ихтияры ъкъ.

–Сивак деген затны не учун къоллай?

–Сивакны тиш тазаламакъ учун къоллай. Мугъаммат Пайхаммар ﷺ шону бизге тазалыкъ учун къоюп гетген. Гъадисде булай айтыла: «О авузну тазалай (яман ийислерден), Есибизни кепине геле ва шайтанны ачывун чыгъарта» (ан-Насаи етишдирген).

Сивакны пайдалары:

- Авузну тазалай;
- Тишлени беклешдире;
- Силегей агъывну токътата;
- Гѐзлени гѐрегенин яхшылашдыра, неге тюгюл тиш тамурлардан башланагъан нервалар адамны бетиндеги оъзге санлагъа таъсир эте;
- Тишдеги ташны тайдыра;
- Ашкъазанны ишлевюне яхшы таъсир эте;
- Адамны умуми гъалын яхшылашдыра;
- Инсанны Къуръан охувгъа, Яратгъаныбызны эсге алывгъа, намаз къылывгъа кюйлендире;
- Арыгъанлыкъларны тайдыра;
- Къыямат гюн мизан терезелерде адамны шабагъатын артдыра;
- Яшланы кариес аврувдан сакълавгъа ажайып арив къыйыша, неге десе сивакда флюид деген веществолар кѐп бар;
- Тиш эмалны сакълавгъа кѐмек эте;
- Тишлени акъ эте;
- Тиш аралыкъларда бактерия оъсмеге къоймай;
- Сигарет тартывну къоймакъгъа таъсир эте.

–Военкоматда медицина ахтарывлар этилегенде аврат да тергеле. Шо яратыламы? Асгерде къуллукъ этмеге яраймы?

–Военкоматда яда оъзге шолай ерлерде узури себеп болуп, къаркъараны тергейгенде, аврат да тергелмеге бола ва гюнагъ тюгюл. Асгерде къуллукъ этивде де гъарам ъкъ, эгер онда бусурман динни талапларын кютювге гери урув ъкъ буса.

–Анасы оълюп, атасы булан къалгъан яшлагъа сагъ тийишлими?

–Сагъ етимлеге бериле эгер олар ярлы яшай буса. Сагъгъа тийишлилер етимлигине къаралмай, барлыгъына-байлыгъына къарала. Сагъ пакъыр яшайгъанлагъа тийишли.

–Уйде мишик сакъланмагъа яраймы?

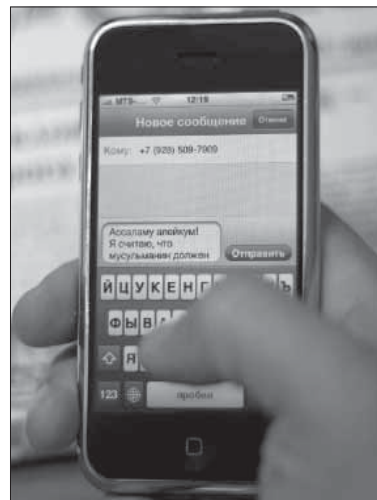
–Уйде мишик сакъланда гери урув ъкъ. Амма ону тюклеринажас санала ва шолар бир ерге бирче учъ тюк болса кѐп жыйылса, намаз къылагъанда шоланы опуракъдан тайдырмагъа тарыкъ.

–Яш тувма герек айда, яш тувгъанча, ону анасы гечинип къала. Шо яшдан къурбанлыкъ сойма яраймы? Союлуп къалгъан буса, Аллагъ къабул этеми?

–Шо яшдан къурбанлыкъ союлмай, неге тюгюл къурбан гъакълбалыкъ болгъан адамдан союла.

–Янгы тувгъан яда бир йыллыкъ, беш йыллыкъ яшлардан къурбан союламы?

–Союлмай, къурбан союла гъакълбалыкъ чагъына етишгенлерден. Тувгъан яшлардан гъакълбалыкъ соймагъа сюннет.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-296-94-22**

–Гечинген адамдан къурбанлыкъ соймагъа яраймы?

–Эгер оылген адам оъю саялы къурбан сойсун деп васият этмеген буса, оылген адам учун къурбанлыкъ союлмай.

–Гинекологгъа баргъан сонг, свечалар салгъан сонг къатынгишиге намаз къылмакъ учун киринмеге тарыкъмы?

–Тарыкъ тюгюл, янгыз намаз жувунгъанын янгыртса, бола.

Рузнама

Январь

дни	Утрений	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	6:31	8:16	12:53	15:08	17:28	19:02
2	6:31	8:16	12:53	15:09	17:29	19:03
4	6:31	8:16	12:54	15:11	17:32	19:04
6	6:31	8:16	12:55	15:13	17:39	19:06
8	6:31	8:16	12:55	15:14	17:34	19:08
10	6:31	8:16	12:56	15:16	17:36	19:09
12	6:31	8:16	12:57	15:18	17:38	19:11
14	6:31	8:16	12:58	15:20	17:41	19:13
16	6:31	8:14	12:58	15:21	17:43	19:14
18	6:31	8:13	12:59	15:24	17:46	19:17
20	6:30	8:12	13:00	14:26	17:49	19:19
22	6:28	8:09	13:00	15:28	17:51	19:20
24	6:27	8:08	13:01	15:30	17:54	19:22
26	6:26	8:06	13:02	15:32	17:56	19:23
28	6:25	8:05	13:02	15:34	17:59	19:26
30	6:24	8:03	13:02	15:36	18:01	19:27